

(יד) ועשית הישר והטוב בעיני ה', על דרך הפשט יאמר תשמרו מצוות ה' ועדויותי וחקותי ותכוון בעשייתן לעשות הטוב והישר בעיניו בלבד, ולמען ייטב לך, הבטחה, יאמר כי בעשותך הטוב בעיניו ייטב לך כי ה' מטיב לטובים ולישרים בלבבותם⁷⁹. ולרובותי⁸⁰ בזה מודיש יפה, אמרו זו פשרה ולפנים משורת הדין, והכוונה בזה כי מתחילה אמר שתשמור חקותי ועדויותי אשר צוך, ועתה יאמר גם כאשר לא צוך תן דעתך לעשות הטוב והישר בעיניו כי הוא אוהב הטוב והישר, וזה ענין גדול, לפי שאי אפשר להזכיר בתורה כל הנהגות האדם עם שכניו ורעיו וכל משאו ומתנו וחקוני הישוב והמדינות כולם, אבל אחרי שהזכיר מהם הרבה כגון לא חלך ורעיל (ויקרא יט טז), לא תקום ולא חטור (שם יח), ולא תעמוד על דם רעך (שם טז), לא תקלל חרש (שם יד), מפני שיבה תקום (שם לב), וכי"ב, חזו לומר בדרך כלל שיעשה הטוב והישר בכל דבר, עד שייכנס בזה הפשרה ולפנים משורת הדין, וכמו מה שהזכירו בדינא דבר מצרא⁸¹, ואפילו מה שאמרו פרוק נאה⁸² ודיבורו בנחת עם הכרית⁸³, עד שיקרא בכל ענין תם וישר.

(כז) וטעם אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, על המסע⁶⁹. והישר ראב"ע בעיניו, הוא שנטע בלב. והאזנה למצותיו, שיצוה. ושמורת כל תקצו, שבהם נהג העולם. כל הנגעים ששמתי במצרים ואחז ראיתם לא אשימם עליך. ואל תירא מנגעים אחרים. כי אני ה' רפאתי⁷⁰. כאשר רפאתי המים המרים. ואחזנו לא נדע איזה עץ היה, כי הכתוב לא גילהו. ואילו היו כל עצי העולם. שהם ממין העץ שהשליך משה אל המים. היו מושלכים במים מועטים. לא שבו מתוקים. ואף כי נחל שוטה. רק היה במצוה עליונה ופלא גדול. וכן מעשה אלישע במלח⁷¹.

צבריא 1:1

21:9

(ח) הכתנים אומרים³⁸: כפר לעמך ישראל, ונכפר להם הדם, הכתוב³⁹ מבשרם שמעששו כן יכופר להם העון.
 (ט) ואחז הכער, מגיד⁴⁰ שאם נמצא ההורג אחר שנתערפה העגלה חרי זה יהרג⁴¹, והוא הישר בעיני ה'.

ראב"ע

(ט) ואחז הכער הדם הנקי, פירושו עונש הדם הנקי³⁰, או יהיה הדם דם הנקי³¹. ויש אומרים, אחז חייב לכער שפיעות דמים. והנכון בעיני, הוא אשר הזכרתי, כי לא ישפך דם נקי בארץ אם תעשה הישר בעיני ה', כסוד³² שכל עבירה עכירה ושכל מצוה³³.

14:26 אהא 15:3

רמב"ן שם ויורה ה' עץ, ויראהו לא נאמר אלא ויורהו הורהו דרכו, כלומר שהורהו ולמדוהו דרכו של הקב"ה שהוא ממתיק המר במר.
 (כז) אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך, פירש ר"א⁴⁰ להביך טעם מה שיצוך לעשות. והישר בעיני תעשה, מצוה עשה. והאזנה למצותיו, מצוה לא תעשה. וכמכילתא⁴¹ אמרו והישר בעיניו תעשה, זה משא ומתן. מלמד שכל הנושא ונותן באמונה ורוח הכריות נחה הימנו מעלה עליו כאילו קיים כל התורה כולה. ועוד אבאר זה בהגיעי בפסוק ועשית הישר והטוב (דברים ו יח). אם ייטב עמי האל הטוב.